

Rivista critica di clinica medica. 1915. No. 7.

ALBERTO FURNO. *Le crisi pseudo-diarroiche. Contributo allo studio clinico delle false diarree di MATHIEU.* — Wordt vervolgd.

G. FELDMANN. *L'azione terapeutica della puntura lombare.* — Schrijver geeft een overzicht van de verschillende ziekte-toestanden, waarbij de lumbaalpunctie als een nuttige maatregel voor de behandeling kan in aanmerking komen. Oorspronkelijke gezichtspunten worden in zijn opstel niet geopend.

ADOLFO MARTIRI. *I più recenti studi in tema di avvelenamenti.* — Wordt vervolgd.
WOLFFENSBERGER.

BOEKAANKONDIGINGEN.

Handbuch der gesamten Therapie von Dr. F. PENZOLDT (Erlangen) und Dr. R. STINTZING (Jena). 5te Auflage. 17—21 Lieferung. GUSTAV FISCHER. Jena. 1914.

Deze afleveringen bevatten tal van verhandelingen, die niet alle afzonderlijk zijn te bespreken en ook niet veel afwijken van de vorige uitgave.

Beknopt maar rijk aan inhoud en getuigend van een ongewone klinische ervaring is de inwendige behandeling der ziekten van de lever door H. LENHARTZ (Hamburg), in leven directeur van het Eppendorfer ziekenhuis, wiens artikel is nagezien voor deze uitgave door G. KLEMPERER (Berlijn.) Voor de cirrhose van LAËNNEC acht hij mede den alcohol meestal verantwoordelijk, maar meent, dat men ook andere onbekende oorzaken moet aannemen, vooral auto-intoxicaties, zooals die bij sterke eters met weinig lichaamsbeweging voorkomen. Hij is het met de opvatting in het bijzonder van Italiaansche en Fransche klinici eens, dat door een streng volgehouden volslagen melkdiët soms in verbinding met stijgende giften joodkalium gevallen van cirrhose verbeterd soms zelfs genezen zijn; volstrekt alcoholverbod is daarbij noodig. Hij hecht veel waarde aan de herkenning van wat de Franschen noemen de „*précirrhose hépatique*”, de voorloopers, „*les petits signes de la cirrhose*” naar HANOT: dyspepsie, meteorismus, constipatie afgewisseld met aanvallen van diarrhoe, urobilinurie enz. Ofschoon het volstrekte alcoholverbod in het begintijdperk dringend noodzakelijk is, is het niet raadzaam in verder gevorderde gevallen met verzwakt hart plotseling den alcohol geheel te ontzeggen. In het laatste tijdperk echter van de cirrhotische cachexie, wanneer de patiënt reddeloos verloren is, moet men hem „den alten Freund und Sorgenlöser” gunnen, al wil hij in dit tijdperk er zelf meestal niet meer van weten. Evenals in de vorige uitgave zegt hij ook nu, met het oog op de differentiaal diagnose, dat de ziekte van BANTI wel tot de zeldzaamste ziekte moet behooren; hij kan zich slechts 3 gevallen

herinneren, die in het schema van BANTI zouden passen en alle 3 bleken van luetischen aard te zijn. Op 17650 lijkopeningen (in de laatste 10 jaren) kwam geen enkel geval van ziekte van BANTI voor. KLEMPERER voegt hier in deze uitgave aan toe, dat de ziekte van BANTI zeker zeldzaam moge zijn, maar dat zij toch bepaald nu en dan voorkomt. Onder de behandeling met geneesmiddelen noemt LENHARTZ bij beginnende ascites het geven van laxeermiddelen en diuretica, waarvan Ref. in verband met langdurende bedrust enkele malen goed gevolg meent te hebben gezien. De luetische cirrhose is mede van portalen oorsprong even goed als de alcoholische, maar wekt niet zoo algemeen ascites op, omdat het schrompelingsproces hier niet zoo verspreid is. In een geval van luetische cirrhose, met icterus en ruime ascites zag ook Ref. bij een lijder, die reeds in coma verkeerde na één buikpunctie en antiluetische behandeling (J. K.) blijvende genezing optreden. Bij de tertiaire vormen van lues geeft LENHARTZ aan joodkalium in het algemeen de voorkeur. Zeer lezenswaardig artikel.

De chirurgische behandeling der verwondingen van lever en galwegen en van het pancreas is van MADELUNG (Straatsburg), die tevens de operatie van TALMA bespreekt.

REICHMANN (Jena) geeft de behandeling der ziekten van nieren en ureteren. De nieuwere behandeling wordt besproken; spoelen van het nierbekken komt volgens hem slechts in aanmerking, als andere middelen niet voldoen. Bij de behandeling der niertuberculose acht hij volstreekte bedrust van minstens 4 weken het meest gewichtige; ontstaat dan ten minste niet een neiging tot beterschap, dan is operatie dringend aan te raden, wanneer de tuberculose eenzijdig en de andere nier functioneel gezond is. Bij de zonbestraling zag hij dikwijls temperatuursverhoging en acht daarom voorzichtigheid gewenscht.

REHN (Jena) geeft de chirurgische behandeling der nierziekten. Het Röntgen-onderzoek van nierbekken en ureteren (pyelo-ureterographie) hebben in den laatsten tijd belangrijke uitbreiding ondergaan door het inbrengen van schaduwgevende oplossingen en wel 10 pCt. collargol-oplossing en van skiargaan (12 pCt. collargol). Tot groote omzichtigheid raadt hij hier (zooals reeds in andere tijdschriften geschied is. Ref.). Terwijl toch normaal nierparenchym ongevoelig is voor het inbrengen der schaduwgevende stoffen, loopen deze bij zieke organen tot in de schors door, zelfs bij zeer voorzichtige vulling van het nierbekken. Levensgevaarlijke nierveranderingen zijn hiervan het gevolg geweest.

De behandeling der ziekten van de blaas door CASPER (Berlijn) geeft geen aanleiding tot bijzondere opmerking.

LEXER geeft belangwekkende technische staaltjes van de verplaatsing van gewrichtsdeelen en beenderen bij den mensch.

In de chirurgische behandeling der verwondingen en der ziekten aan den hals, de lichttherapie bij de nog voor operatief ingrijpen vatbare kankergezwellen besprekend, haalt PAYR, de woorden van LAZARUS met instemming aan: „eerst het staal, dan de straal.”

De 20ste aflevering wordt in hoofdzaak gevuld door HEINEKE (Leipzig) met de chirurgische behandeling der breuken en der ziekten en verwondingen van buikwand en middenrif. Volgens een statistiek van BERGER te Parijs over 10000 polikliniek-patiënten zou op iedere 14.9 man en 44.7 vrouw een breuklijder voorkomen.

De rest van deze aflevering en een deel der volgende vult LEDDERHOSE (Straatsburg) met een stelselmatig overzicht over de behandeling der breuken en ontwrichtingen der ledematen; tal van praktische raadgevingen worden in de cursief gedrukte zinnen gegeven.

Ook de behandeling der verwondingen en ziekte der weeke deelen door POPPERT (Giessen), die hierbij aansluit, vormt een leerboek op zich zelf, maar geeft geen aanleiding tot bijzondere opmerkingen in vergelijking met vorige uitgaven.

Niet alle verhandelingen zijn even goed verzorgd, maar het geheel is een aangenaam bezit.

N. P. VAN SPANJE.

Ergebnisse der Immunitätsforschung, Experimentellen Therapie, Bakteriologie und Hygiene, herausgegeben von W. WEICHARDT. Bd. I, 1914. Berlin, JULIUS SPRINGER. Prijs 20.— mark, geb. 22.60 mark.

Sedert 1906 geeft WEICHARDT zijn „Jahresbericht” uit, dat in hoofdzaak een refereerend karakter droeg. Te beginnen met den vierden jaargang werd het uitgebreid door overzichten in den vorm van opstellen over onderwerpen uit de in den titel genoemde gebieden van wetenschap. Het jaarbericht werd aldus steeds omvangrijker, totdat het wenschelijk bleek, de stof te beperken. Dit is nu geschied. Men heeft het referatendeel laten vallen. Gemist zal dit niet worden, aangezien in Duitschland met name het *Centralblatt für Bakteriologie*, het *Centralblatt für Immunitätsforschung*, de *Zeitschrift für Chemotherapie* e.a. daarin voorzien. Zoo zal het jaarbericht voortaan als „Ergebnisse” verschijnen, „und soll nur noch Uebersichten der wichtigsten im Vordergrund des Interesses stehenden Kapitel unserer Wissenschaft aus der Feder berufener Spezialforscher enthalten”. WEICHARDT houdt in zijn voorbericht nog een philippica tegen *subjectieve disputaties* (persoonlijke twistgesprekken), die hier en daar